

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kymmenes jaosto)

25 päivänä lokakuuta 2018*

Ennakkoratkaisupyyntö – Sosiaalipolitiikka – Direktiivi 1999/70/EY – Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemä puitesopimus – 5 lauseke – Toimenpiteet perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai -suhteiden väärinkäytön ehkäisemiseksi – Kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan tällaisia toimenpiteitä ei sovelleta sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätiöiden toimialalla

Asiassa C-331/17,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Corte d'appello di Roma (Rooman ylioikeus, Italia) on esittänyt 15.5.2017 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 1.6.2017, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Martina Sciotto

vastaan

Fondazione Teatro dell'Opera di Roma,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kymmenes jaosto),

toimien kokoonpanossa: unionin tuomioistuimen presidentti K. Lenaerts, joka hoitaa kymmenennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit F. Biltgen (esittelevä tuomari) ja E. Levits,

julkisasiamies: H. Saugmandsgaard Øe,

kirjaaja: hallintovirkamies R. Schiano,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 14.6.2018 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Sciotto, edustajinaan F. Andretta, M. Speranza, V. De Michele ja S. Galleano, avvocati,
- Fondazione Teatro dell'Opera di Roma, edustajinaan D. De Feo, M. Marazza ja M. Marazza, avvocati,
- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan G. Albenzio, avvocato dello Stato,
- Euroopan komissio, asiamiehinään M. van Beek ja G. Gattinara,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta 28.6.1999 annetun neuvoston direktiivin 1999/70/EY (EYVL 1999, L 175, s. 43) liitteenä olevan 18.3.1999 tehdyn määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen (jäljempänä puitesopimus) 5 lausekkeen tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty Martina Sciotton ja Fondazione Teatro dell’Opera di Roma -nimisen säätiön välisessä riita-asiassa, jossa on kyse Sciotton vuosina 2007–2011 tekemiä työsuorituksia koskevien perättäisten määräaikaisten työsopimusten uudelleen määrittelystä toistaiseksi voimassa olevaksi työsuhteeksi.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 1999/70 1 artiklan mukaan direktiivin ”tarkoituksena on panna täytäntöön toimialaltaan yleisten työmarkkinakeskusjärjestöjen (EAY, UNICE ja CEEP) välillä – – tehty puitesopimus”.
- 4 Puitesopimuksen johdanto-osan toisessa ja kolmannessa kohdassa todetaan seuraavaa:

”Tämän sopimuksen osapuolet tunnustavat, että toistaiseksi voimassa olevat työsopimukset ovat ja tulevat olemaan vallitseva työsuhdemuoto työnantajien ja työntekijöiden välillä. Ne tunnustavat myös, että määräaikaiset työsopimukset vastaavat tietyissä olosuhteissa sekä työnantajien että työntekijöiden tarpeita.

Tässä sopimuksessa esitetään määräaikaiseen työsuhteeseen liittyvät yleiset periaatteet ja vähimmäisvaatimukset ja tunnustetaan, että niiden yksityiskohtaisessa soveltamisessa on otettava huomioon erityiset kansalliset, alakohtaiset ja kausiluontoiset tilanteet. Sopimus kuvaa työmarkkinaosapuolten tahtoa luoda yleiset puitteet sen varmistamiseksi, että määräaikaisessa työsuhteessa olevia työntekijöitä kohdellaan samalla tavalla suojelemalla heitä syrjintää vastaan ja että määräaikaisia työsopimuksia käytetään sekä työnantajien että työntekijöiden kannalta hyväksyttävältä pohjalta.”

- 5 Puitesopimuksessa olevien yleisten huomioiden 6–8 ja 10 kohta on muotoiltu seuraavasti:
 - ”6. toistaiseksi voimassa olevat työsopimukset ovat vallitseva työsuhdemuoto, jolla vaikutetaan kyseisten työntekijöiden elämän laatuun ja parannetaan toimintakykyä;
 7. määräaikaisten työsopimusten käytön perustuminen perusteltuihin syihin on tapa estää väärinkäytöksiä;
 8. määräaikaiset työsopimukset ovat tyypillisiä tietyillä toimialoilla sekä tietyissä ammateissa ja toiminnoissa, ja ne voivat sopia sekä työnantajalle että työntekijöille;

– –

10. sopimuksen mukaisesti jäsenvaltioiden ja työmarkkinaosapuolten on huolehdittava sopimuksen yleisten periaatteiden, vähimmäisvaatimusten ja määräysten soveltamista koskevista järjestelyistä, jotta otettaisiin huomioon kunkin jäsenvaltion tilanne ja tiettyjen alojen ja ammattien, myös kausiluontoisen työn, olosuhteet.”
- 6 Puitesopimuksen 1 lausekkeen mukaan puitesopimuksen tarkoituksena on yhtäältä parantaa määräaikaisen työn laatua varmistamalla syrjintäkiellon periaatteen soveltaminen ja toisaalta laatia puitteet sellaisten väärinkäytösten ehkäisemiseksi, jotka johtuvat perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden käytöstä.
- 7 Puitesopimuksen 2 lausekkeen, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, 1 kohdassa määrätään seuraavaa:
- ”Tätä sopimusta sovelletaan määräaikaisiin työntekijöihin, joilla on työsopimus tai työsuhde, sellaisena kuin se on määritelty jäsenvaltion lainsäädännössä, työehtosopimuksissa tai käytännössä.”
- 8 Puitesopimuksen 3 lausekkeessa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, määrätään seuraavaa:
- ”1. Tässä sopimuksessa ’määräaikaisella työntekijällä’ tarkoitetaan henkilöä, jolla on suoraan työnantajan ja työntekijän välillä tehty työsopimus tai solmittu työsuhde, jonka päätyminen määräytyy perustelluin syin, esimerkiksi tietyn päivämäärän umpeutumisen, tietyn tehtävän loppuun saattamisen tai tietyn tapahtuman ilmaantumisen perusteella.
2. Tässä sopimuksessa ’vastaavalla vakituisella työntekijällä’ tarkoitetaan työntekijää, jolla on toistaiseksi voimassa oleva työsopimus tai työsuhde ja joka työskentelee samassa työpaikassa ja samassa tai samanlaisessa työssä tai tehtävässä, ottaen huomioon pätevyys ja ammattitaito. – –”
- 9 Puitesopimuksen 4 lausekkeen, jonka otsikko on ”[Syrjintäkiellon] periaate”, 1 kohdassa määrätään seuraavaa:
- ”Määräaikaisiin työntekijöihin ei saa soveltaa epäedullisempia työehtoja kuin vastaaviin vakituisiin työntekijöihin pelkästään siksi, että heillä on määräaikainen työsopimus tai työsuhde, ellei siihen ole [perusteltuja] syitä.”
- 10 Puitesopimuksen 5 lausekkeen, jonka otsikko on ”Väärinkäytöksiä ehkäisevät toimenpiteet”, 1 kohdassa määrätään seuraavaa:
- ”Perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden väärinkäyt[ön] e[hkäise]miseksi jäsenvaltiot kuultuaan työmarkkinaosapuolia kansallisen lainsäädännön, työehtosopimusten tai käytännön mukaan ja/tai työmarkkinaosapuolten on otettava käyttöön erityisten alojen ja/tai työntekijäryhmien tarpeiden mukaan yksi tai useita seuraavista toimenpiteistä, jos käytettävissä ei ole vastaavia oikeudellisia toimenpiteitä [väärinkäytön ehkäisemiseksi]:
- a) perustellut syyt tällaisen työsopimuksen tai työsuhteen uudistamista varten;
- b) perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden enimmäiskokonaiskesto;
- c) tällaisten työsopimusten tai työsuhteiden uudistamisten lukumäärä.”

Italian oikeus

- 11 Musiikkialan tukemiseksi säädetyistä erityistoimenpiteistä 22.7.1977 annetun lain nro 426 (legge n. 426 – Provvedimenti straordinari a sostegno delle attività musicali, GURI nro 206, 28.7.1977; jäljempänä laki nro 426/1977) 3 §:ssä kielletään mitättömyyden uhalla ”työsuhteiden uudistaminen, joka lain säännösten tai sopimusmääräysten perusteella merkitsisi määräaikaisten sopimusten uudelleen määrittelyä toistaiseksi voimassa oleviksi sopimuksiksi”.
- 12 Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta annetun direktiivin 1999/70/EY täytäntöönpanosta 6.9.2001 annetun asetuksen (decreto legislativo n. 368 – Attuazione della direttiva 1999/70/CE relativa all’accordo quadro sul lavoro a tempo determinato concluso dall’UNICE, dal CEEP e dal CES, GURI nro 235, 9.10.2001), sellaisena kuin se oli voimassa pääasian tosiseikkojen tapahtumahetkellä (jäljempänä asetus nro 368/2001), 1 §:n 01 momentissa säädetään, että toistaiseksi voimassa oleva työsopimus on työsuhteen tavanomainen muoto, sen 1 momentissa säädetään, että sopimus voidaan tehdä määräaikaisena, kun kyse on tuotannollisista, organisatorisista tai sijaisuuksiin liittyvistä teknisistä syistä, ja sen 2 momentissa säädetään, että tällaiset syyt on esitettävä kirjallisesti.
- 13 Asetuksen nro 368/2001 4 §:ssä säädetään, että määräaikaisen työsopimuksen päättymispäivää voidaan työntekijän suostumuksella siirtää eteenpäin vain, jos alkuperäisen sopimuksen pituus on kolmea vuotta lyhyempi. Sopimusta voidaan jatkaa tällä tavoin vain kerran, edellyttäen että tämä perustuu objektiivisiin syihin ja että kyseessä on sama työtehtävä. Objektiivisia syitä koskeva näyttötaakka on työnantajalla.
- 14 Asetuksen nro 368/2001 5 §:n mukaan silloin, kun työsuhde muodostuu perättäisten sopimusten vuoksi kokonaisuudessaan yli 36 kuukauden mittaiseksi, työsuhde katsotaan toistaiseksi voimassaolevaksi.
- 15 Asetuksen nro 368/2001 11 §:n 4 momentin mukaan sen 4 ja 5 §:ssä vahvistettuja sääntöjä ei sovelleta musiikkialan tuotantosäätöiden taiteelliseen eikä tekniseen henkilöstöön.
- 16 Esittävän taiteen ja kulttuurin alaa koskevista kiireellisistä säännöksistä 30.4.2010 annetun asetuksen nro 64 (decreto-legge n. 64 recante disposizioni urgenti in materia di spettacolo e attività culturali, GURI nro 100, 30.4.2010), joka on saatettu muutettuna lainsäädännöksi 29.6.2010 annetulla lailla nro 100 (GURI nro 150, 30.6.2010, s. 2) 3 §:n 6 momentissa säädetään yhtäältä, että musiikkialan tukemiseksi säädetyistä erityistoimenpiteistä 22.7.1977 annetun lain nro 426 3 §:n 4 ja 5 momenttia sovelletaan edelleen sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätöihin, siitä huolimatta, että näistä on tullut yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä, ja toisaalta, ettei asetuksen nro 368/2001 1 §:n 01 ja 2 momenttia sovelleta sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätöihin.

Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

- 17 Sciotto on työskennellyt tanssijana Fondazione Teatro dell’Opera di Roman baletin palveluksessa lukuisten sellaisten määräaikaisten sopimusten nojalla, joita on jatkettu ohjelmistossa ajanjaksolla 26.6.2007–30.10.2011 olleiden näytösten toteuttamiseksi.
- 18 Pääasian kantaja Sciotto katsoo kuuluneensa vakituisesti teatterin henkilöstöön ja suorittaneensa samoja työtehtäviä kuin toistaiseksi voimassaoleviin työsuhteisiin palkattu henkilöstö, minkä vuoksi hän nosti 20.4.2012 kanteen Tribunale di Romassa (Rooman alioikeus, Italia) vedoten siihen, ettei hänen työsopimuksistaan käynyt ilmi sellaisia erityisiä teknisiä, organisatorisia tai tuotannollisia

vaatimuksia, jotka olisivat oikeuttaneet sopimusten tekemisen määräaikaaisina. Hän vaati kanteessaan mainituissa sopimuksissa vahvistettujen ehtojen toteamista lainvastaisiksi, työsuhteensa uudelleen määrittelyä toistaiseksi voimassa olevaksi ja korvausta kärsimästään vahingosta.

- 19 Tribunale di Roma hylkäsi 22.11.2013 antamallaan tuomiolla Sciotton kanteen sillä perusteella, että sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätiöihin sovellettavassa kansallisessa erityislainsäädännössä säädetään, ettei näihin sovelleta työsopimuksia koskevia yleisiä oikeussääntöjä, minkä vuoksi se estää kyseisten säätiöiden tekemien työsopimusten muuntamisen toistaiseksi voimassa olevaksi työsuhteeksi.
- 20 Valituksessaan Corte d'appello di Romaan (Rooman ylioikeus, Italia) Sciotto väittää unionin tuomioistuimen 26.2.2015 antamaan tuomioon komissio v. Luxemburg (C-238/14, EU:C:2015:128) viitaten, että sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätiöihin sovellettava kansallinen erityislainsäädäntö ei ole unionin oikeuden mukainen.
- 21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tuo esiin sen, että sinfoniaorkesteri- ja ooppera-alan toimijoita koskeva erityislainsäädäntö on erittäin monimutkainen ja käynyt läpi kolme vaihetta, joiden aikana nämä laitokset ovat muuttuneet oikeudellisesti julkisoikeudellisista oikeushenkilöistä ensin julkisiksi liikelaitoksiksi ja sitten säätiömuotoisiksi yksityisoikeudellisiksi oikeushenkilöiksi.
- 22 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan kyseisen kolmannen vaiheen aikana annetun asetuksen nro 368/2001 11 §:n 4 momentissa säädetään, ettei sen 4 ja 5 §:ssä vahvistettuja sääntöjä sovelleta musiikkialan tuotantosäätiöiden taiteelliseen eikä tekniseen henkilöstöön. Kiireellisistä säännöksistä kulttuuriomaisuuden ja -elinkeinojen sekä matkailualan tukemiseksi, niiden arvostuksen lisäämiseksi ja niiden elvyttämiseksi 8.8.2013 annetun asetuksen nro 91 (decreto-legge n. 91 – recante disposizioni urgenti per la tutela, la valorizzazione e il rilancio dei beni e delle attività culturali e del turismo; GURI nro 186, 9.8.2013), joka on saatettu muutettuna laintasoiseksi 7.10.2013 annetulla lailla nro 112 (GURI nro 236, 8.10.2013, s. 1), 11 §:n, jonka otsikko on ”Kiireelliset säännökset sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätiöiden tervehdyttämiseksi ja korkeatasoisen kansallisen musiikkijärjestelmän elvyttämiseksi”, 19 momentissa säädetään lisäksi, että toistaiseksi voimassa oleva työsuhde sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätiöön voidaan perustaa yksinomaan julkisten valintamenettelyjen kautta.
- 23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii sitä, onko niiden työntekijöiden suoja, jotka ovat tehneet sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätiöiden kanssa perättäisiä määräaikaaisia työsopimuksia, joiden kokonaiskesto ylittää kolme vuotta, unionin oikeuden vaatimusten mukainen, koska alaan sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä ei edellytetä, että sopimusten uusimiselle pitäisi esittää tämän oikeuttavat objektiiviset syyt, siinä ei ole säännöksiä sopimusten enimmäispituudesta, siinä ei säädetä siitä, kuinka monta kertaa tällaiset määräaikaaiset sopimukset voidaan enintään uusia, siihen ei sisälly vastaavia oikeudellisia toimenpiteitä, eikä määräaikaisten sopimusten tekemistä ole siinä tämän alan osalta rajattu sijaisuuksiin liittyviin syihin.
- 24 Corte d'appello di Roma on tämän johdosta päättänyt lykätä asian ratkaisua ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko kansallinen lainsäädäntö (erityisesti [esittävän taiteen ja kulttuurin alaa koskevista kiireellisistä säännöksistä] 30.4.2010 annetun asetuksen nro 64, joka on muutettuna saatettu laintasoiseksi 29.6.2010 annetulla lailla nro 100, 3 §:n 6 momentti siltä osin kuin siinä säädetään, että ”sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätiöihin ei kuitenkaan sovelleta 6.9.2001 annetun asetuksen nro 368 1 §:n 1 ja 2 momenttia”) [puitesopimuksen] 5 lausekkeen vastainen?

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on näin muotoilemallaan kysymyksellä pyytänyt unionin tuomioistuinta lausumaan siitä, ovatko tietyt kansalliset oikeussäännöt unionin oikeuden mukaisia.
- 26 Pääasian vastapuoli väittää, että pyyntö on jätettävä tutkimatta, koska unionin tuomioistuin ei ole toimivaltainen lausumaan kansallisen oikeuden tulkinnasta.
- 27 Tämän osalta on muistettava, että SEUT 267 artiklassa vahvistettu yhteistyöjärjestelmä perustuu kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon. Kyseisen artiklan nojalla vireille pannussa menettelyssä kansallisten säännösten tulkinta kuuluu jäsenvaltioiden tuomioistuimille eikä unionin tuomioistuimelle, eikä tämän tehtävänä ole lausua kansallisten oikeussääntöjen yhteensoveltuvuudesta unionin oikeuden säännösten ja määräysten kanssa. Unionin tuomioistuimella on sen sijaan toimivalta esittää kansalliselle tuomioistuimelle kaikki sellaiset unionin oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joiden avulla tämä voi arvioida kansallisten oikeussääntöjen yhteensoveltuvuutta unionin oikeussääntöjen kanssa (tuomio 15.10.2015, Iglesias Gutiérrez ja Rion Bea, C-352/14 ja C-353/14, EU:C:2015:691, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 28 Vaikka on totta, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämien ennakkoratkaisukysymysten sanamuodon perusteella unionin tuomioistuinta pyydetään lausumaan kansallisen oikeussäännön yhteensoveltuvuudesta unionin oikeuden kanssa, mikään ei kuitenkaan estä unionin tuomioistuinta antamasta hyödyllistä vastausta ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle esittämällä tälle ne unionin oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joiden avulla tämä voi itse lausua kansallisen oikeuden yhteensoveltuvuudesta unionin oikeuden kanssa (tuomio 15.10.2015, Iglesias Gutiérrez ja Rion Bea, C-352/14 ja C-353/14, EU:C:2015:691, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 29 Esitetty kysymys on siis ymmärrettävä siten, että se koskee asiallisesti sitä, onko puitesopimuksen 5 lauseketta tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka nojalla työsuhteita yleisesti säänteleviä oikeussääntöjä, joilla sanktioidaan perättäisten määräaikaisten työ sopimusten väärinkäyttöä siten, että määräaikainen sopimus määritellään automaattisesti uudelleen toistaiseksi voimassa olevaksi sopimukseksi työsuhteen jatkuessa yli tietyn määräpäivän, ei voida soveltaa sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätöiden toimialalla.
- 30 On muistettava, että puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan tarkoituksena on panna täytäntöön yksi puitesopimuksella tavoitelluista päämääristä eli asettaa rajat perättäisten määräaikaisten työ sopimusten tai -suhteiden käyttämiselle, jota pidetään työntekijöihin kohdistuvien väärinkäytösten mahdollisena alkusyynä, ottamalla käyttöön tietty määrä vähimmäissuojasäännöksiä, joilla pyritään estämään työntekijöiden aseman heikkeneminen (ks. mm. tuomio 4.7.2006, Adeneler ym., C-212/04, EU:C:2006:443, 63 kohta; tuomio 26.11.2014, Mascolo ym., C-22/13, C-61/13–C-63/13 ja C-418/13, EU:C:2014:2401, 72 kohta ja tuomio 7.3.2018, Santoro, C-494/16, EU:C:2018:166, 25 kohta).
- 31 Kuten puitesopimuksen johdanto-osan toisesta kohdasta ja puitesopimuksen yleisten huomioiden 6 ja 8 kohdasta nimittäin ilmenee, työpaikan pysyvyyttä pidetään työntekijöiden suojelun keskeisenä osatekijänä, kun taas määräaikaisilla työ sopimuksilla kyetään vain tietyissä olosuhteissa vastaamaan sekä työnantajien että työntekijöiden tarpeisiin (tuomio 26.11.2014, Mascolo ym., C-22/13, C-61/13–C-63/13 ja C-418/13, EU:C:2014:2401, 73 kohta; tuomio 26.2.2015, komissio v. Luxemburg, C-238/14, EU:C:2015:128, 36 kohta ja tuomio 14.9.2016, Pérez López, C-16/15, EU:C:2016:679, 27 kohta).
- 32 Puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohta velvoittaa siis jäsenvaltiot perättäisten määräaikaisten työ sopimusten tai -suhteiden väärinkäytön ehkäisemiseksi ottamaan tosiasiallisesti ja sitovasti käyttöön vähintään yhden siinä luetelluista toimenpiteistä, jos niiden kansalliseen oikeuteen ei sisälly vastaavia oikeudellisia toimenpiteitä. Nämä kolme kyseisen lausekkeen 1 kohdan a–c alakohdassa lueteltua toimenpidettä koskevat perusteltuja syitä, joilla tällaisen työ sopimuksen tai työsuhteen uudistaminen

voidaan oikeuttaa, perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai -suhteiden enimmäiskokonaiskestoja ja niiden uudistamisten lukumäärää (tuomio 26.11.2014, Mascolo ym., C-22/13, C-61/13–C-63/13 ja C-418/13, EU:C:2014:2401, 74 kohta; tuomio 26.2.2015, komissio v. Luxemburg, C-238/14, EU:C:2015:128, 37 kohta ja tuomio 7.3.2018, Santoro, C-494/16, EU:C:2018:166, 26 kohta).

- 33 Jäsenvaltioilla on tältä osin harkintavaltaa, koska ne voivat päättää toteuttaa yhden tai useampia 5 lausekkeen 1 kohdan a–c alakohdassa mainituista toimenpiteistä tai vaihtoehtoisesti käyttää vastaavia olemassa olevia oikeudellisia toimenpiteitä (ks. vastaavasti tuomio 26.11.2014, Mascolo ym., C-22/13, C-61/13–C-63/13 ja C-418/13, EU:C:2014:2401, 75 kohta; tuomio 26.2.2015, komissio v. Luxemburg, C-238/14, EU:C:2015:128, 38 kohta ja tuomio 7.3.2018, Santoro, C-494/16, EU:C:2018:166, 27 kohta).
- 34 Puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdassa asetetaan näin jäsenvaltioille yleinen tavoite ehkäistä tällaiset väärinkäytökset mutta annetaan niiden valita keinot tämän tavoitteen saavuttamiseksi, kunhan niillä ei vaaranneta puitesopimuksen tavoitetta tai tehokasta vaikutusta (tuomio 26.11.2014, Mascolo ym., C-22/13, C-61/13–C-63/13 ja C-418/13, EU:C:2014:2401, 76 kohta; tuomio 26.2.2015, komissio v. Luxemburg, C-238/14, EU:C:2015:128, 39 kohta ja tuomio 7.3.2018, Santoro, C-494/16, EU:C:2018:166, 28 kohta).
- 35 Kuten puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdasta käy ilmi, jäsenvaltioilla on puitesopimuksen johdanto-osan kolmannen kohdan ja yleisten huomioden 8 ja 10 kohdan mukaisesti puitesopimuksen täytäntöönpanon yhteydessä mahdollisuus ottaa huomioon – kunhan se on objektiivisesti perusteltua – erityisten alojen ja/tai työntekijäryhmien erityistarpeet (tuomio 26.11.2014, Mascolo ym., C-22/13, C-61/13–C-63/13 ja C-418/13, EU:C:2014:2401, 70 kohta ja tuomio 26.2.2015, komissio v. Luxemburg, C-238/14, EU:C:2015:128, 40 kohta).
- 36 Tässä tapauksessa on riidatonta, että pääasiassa kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö antaa sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätöiden toimialalla mahdollisuuden ottaa työntekijöitä palvelukseen perättäisillä määräaikaistyyppisillä työsopimuksilla ilman, että siinä säädettäisiin minkäänlaisista puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan b ja c alakohdassa tarkoitetuista rajoista sopimusten enimmäiskokonaiskeston taikka uudistamisten lukumäärän osalta. Ennakkoratkaisupyyntöstä käy ilmi erityisesti, että mainitun toimialan työsopimukset on nimenomaisesti jätetty sen kansallisen säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle, jonka perusteella perättäiset määräaikaistyyppiset työsopimukset voidaan tietyn ajan kuluttua määritellä uudelleen toistaiseksi voimassa olevaksi työsuhteeksi.
- 37 Koska ennakkoratkaisupyyntöstä käy myös ilmi, että mainittuun kansalliseen lainsäädäntöön ei sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätöiden toimialalla määräaikaistyyppisesti palvelukseen otetun henkilöstön osalta sisälly puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdassa muotoiltua toimenpidettä vastaavaa oikeudellista toimenpidettä, on selvítettävä, voidaanko perättäisten määräaikaisten työsopimusten käyttö kyseisellä toimialalla oikeuttaa jollakin puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettulla perustellulla syyllä.
- 38 Kuten puitesopimuksen yleisten huomioden 7 kohdassa todetaan, puitesopimuksen allekirjoittaneet osapuolet ovat näet katsoneet, että määräaikaisten työsopimusten käytön perustuminen perusteltuihin syihin on tapa estää väärinkäytöksiä (tuomio 26.11.2014, Mascolo ym., C-22/13, C-61/13–C-63/13 ja C-418/13, EU:C:2014:2401, 86 kohta ja tuomio 26.2.2015, komissio v. Luxemburg, C-238/14, EU:C:2015:128, 43 kohta).
- 39 Todettakoon tämän osalta, että perusteltujen syiden käsite on ymmärrettävä siten, että sillä tarkoitetaan määrättylle toiminnalle ominaisia täsmällisiä ja konkreettisia olosuhteita, joilla voidaan tuossa nimenomaisessa yhteydessä oikeuttaa perättäisten määräaikaisten työsopimusten käyttäminen. Nämä olosuhteet voivat perustua muun muassa niiden työtehtävien erityiseen luonteeseen, joiden suorittamiseksi tällaiset työsopimukset on tehty, sekä näille tehtäville luontaisiin ominaispiirteisiin tai mahdollisesti siihen, että jäsenvaltio pyrkii hyväksyttävään sosiaalipoliittiseen päämäärään (tuomio

26.11.2014, Mascolo ym., C-22/13, C-61/13–C-63/13 ja C-418/13, EU:C:2014:2401, 87 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 26.2.2015, komissio v. Luxemburg, C-238/14, EU:C:2015:128, 44 kohta).

- 40 Sitä vastoin sellainen lakiin tai asetukseen sisältyvä kansallinen säännös, jolla sallittaisiin vain yleisesti ja abstraktisti perättäisten määräaikaisten työsopimusten käyttäminen, ei ole edellisessä kohdassa täsmennettyjen edellytysten mukainen. Tuollaisesta puhtaasti muodollisesta säännöksestä ei näet voida johtaa objektiivisia ja läpinäkyviä arviointiperusteita sen tarkistamiseksi, vastaako näiden sopimusten uudistaminen todellisuudessa todellista tarvetta ja onko se sopiva ja tarpeellinen keino tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi. Tällainen säännös sisältää täten todellisen vaaran tämäntyyppisten sopimusten väärinkäytöstä, eikä se tästä syystä sovellu yhteen puitesopimuksen tavoitteen ja tehokkaan vaikutuksen kanssa (tuomio 26.11.2014, Mascolo ym., C-22/13, C-61/13–C-63/13 ja C-418/13, EU:C:2014:2401, 88 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 26.2.2015, komissio v. Luxemburg, C-238/14, EU:C:2015:128, 45 kohta).
- 41 Italian hallitus katsoo, että pääasiassa kyseessä olevalla kansallisella lainsäädännöllä ei ole otettu käyttöön yleistä ja abstraktia lupaa perättäisten määräaikaisten työsopimusten käyttämiseen vaan päinvastoin että siihen on otettu näitä kysymyksiä koskevat yksityiskohtaiset erityissäännökset.
- 42 Italian hallitus korostaa ensiksikin, että pääasian vastapuolena olevan säätöön kaltaiset sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätöt voidaan siitä huolimatta, että ne ovat yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä, rinnastaa julkisiin laitoksiin. Se painottaa tämän jälkeen sitä, että näiden säätöiden toimialalla työsopimukset on perinteisesti tehty määräaikaisiksi, ja korostaa tässä yhteydessä erityisesti italialaisen kulttuurin edistämistä ja Italian historiallisen ja taiteellisen kulttuuriperinnön turvaamista koskevaa perustuslailla suojattua tavoitetta. Se korostaa lisäksi kyseiselle toimialalle ominaisia erityispiirteitä, kuten sitä, että kukin taiteellinen esitys on omaperäinen ja että tiettyä taiteellista esitystä varten tehtävät työsopimukset ovat välttämättä erilaisia kuin sopimukset, jotka on tehty joitakin aiempia taiteellisia esityksiä varten. Italian hallitus tekee lopuksi selkoa siitä, että lakisääteinen kieltä muuntaa määräaikaisia työsopimuksia toistaiseksi voimassa olevaksi työsuhteeksi kyseisellä toimialalla perustuu kahteen seikkaan, jotka liittyvät kiinteästi pääasian vastapuolena olevan laitoksen kaltaisille laitoksille ominaiseen julkiseen luonteeseen ja joista toinen johtuu tarpeesta kyetä rajoittamaan tällaisten laitosten rahoituksen julkista osuutta ja toinen tarpeeseen välttää sen säännön kiertäminen, jonka mukaan työntekijöitä voidaan ottaa toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen ainoastaan kilpailumenettelyllä. Italian hallitus katsoo, että työntekijöiden suojasta on huolehdittu riittävällä tavalla asettamalla sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätöiden johtohenkilöt korvausvastuuseen tilanteissa, joissa nämä ovat käyttäneet sovellettavien lain säännösten vastaisia sopimuksia.
- 43 Väitteestä, jonka mukaan pääasian vastapuolen kaltaiset sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätöt ovat luonteeltaan julkisia, todettakoon ensiksi, että tällä ei ole merkitystä sen suojan kannalta, jonka työntekijä saa puitesopimuksen 5 lausekkeen nojalla. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on näet niin, että direktiivi 1999/70 ja puitesopimus on tarkoitettu sovellettaviksi myös julkishallinnon ja muiden julkisen sektorin toimijoiden kanssa tehtyihin määräaikaisiin työsopimuksiin (ks. vastaavasti tuomio 4.7.2006, Adeneler ym., C-212/04, EU:C:2006:443, 54 kohta; tuomio 7.9.2006, Vassallo, C-180/04, EU:C:2006:518, 32 kohta), koska puitesopimuksessa tarkoitettu määräaikaisen työntekijän käsite, joka on muotoiltu sen 3 lausekkeen 1 kohdassa, kattaa kaikki työntekijät, eikä siinä käsitellä työnantajia, joihin työntekijät ovat sidottuja, eri tavalla sen mukaan, ovatko ne luonteeltaan julkisia vai yksityisiä (ks. vastaavasti tuomio 4.7.2006, Adeneler ym., C-212/04, EU:C:2006:443, 56 kohta; tuomio 26.11.2014, Mascolo ym., C-22/13, C-61/13–C-63/13 ja C-418/13, EU:C:2014:2401, 67 kohta ja tuomio 14.9.2016, Pérez López, C-16/15, EU:C:2016:679, 24 kohta).
- 44 Todettakoon toiseksi väitteestä, jonka mukaan sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätöiden toimialalla työsopimukset tehdään perinteisesti määräaikaisiksi, että sille, että jäsenvaltion annettaisiin vedota siihen, että tiettyjä sääntöjä on sovellettu kauan aikaa, jotta sen ei tarvitsisi noudattaa sille puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan mukaan kuuluvaa yleistä velvoitetta ottaa käyttöön

tehokkaasti ja sitovasti ainakin yksi tässä määräyksessä luetelluista toimenpiteistä, joilla pyritään ehkäisemään perättäisten määräaikaisten työsopimusten väärinkäyttöä, ei saada minkäänlaisia oikeudellisia perusteita puitesopimuksen määräyksistä, minkä lisäksi tämä olisi selvästi vastoin edellä 31 kohdassa mainittua yhtä puitesopimuksen tavoitetta taata työpaikan pysyvyys, jota pidetään työntekijöiden suojelun keskeisenä osatekijänä, ja rajoittaisi näin merkittävästi niiden henkilöryhmien määrää, joita mainitussa lausekkeessa vahvistetuilla toimenpiteillä voidaan suojata.

- 45 Lisäksi on mainittava siitä, että vaikka italialaisen kulttuurin kehittämistä ja historiallisen ja taiteellisen kulttuuriperinnön turvaamista voidaan pitää perustuslaillisen suojan ansaitsevinä tavoitteina, Italian hallitus ei tee selkoa siitä, millä tavoin näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi sitä, että kulttuuri- ja taidealan työnantajat ottaisivat palvelukseensa ainoastaan määräaikaista henkilöstöä. Ei näet vaikuta siltä, että kyseinen toimiala edellyttäisi – toisin kuin muut yleishyödylliset palvelut esimerkiksi terveydenhuollon tai opetustoimen alalla – alan palveluksessa olevien työntekijöiden lukumäärän jatkuvaa mukauttamista näiden palvelujen mahdollisten käyttäjien lukumäärään, tai että alalla jouduttaisiin vastaamaan pysyvästi turvattavista päivystyspalveluista tai muista vaikeasti ennakoitavissa olevista seikoista.
- 46 Kolmanneksi on todettava sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätöiden toimialalle ominaisten erityispiirteiden osalta, että vuosittaisesta näytösohjelmistosta aiheutuu varmasti työnantajalle väliaikaisia tarpeita työvoiman palkkaukseen.
- 47 Työntekijän tilapäinen palvelukseen ottaminen väliaikaisten ja erityisten henkilöstötarpeiden tyydyttämiseksi voi periaatteessa näin olla puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu perusteltu syy (ks. vastaavasti tuomio 26.11.2014, Mascolo ym., C-22/13, C-61/13–C-63/13 ja C-418/13, EU:C:2014:2401, 91 kohta ja tuomio 14.9.2016, Pérez López, C-16/15, EU:C:2016:679, 44 kohta).
- 48 Näytöksen toteuttamiseen liittyvät taiteelliset tai tekniset vaatimukset voivat näet olla sellaisia, että tilapäinen palvelukseen ottaminen on tarpeen. Näin on myös silloin, kun on hankittava sijainen sellaisen taiteilijan tai teknisen työntekijän tilalle, joka ei ole käytettävissä esimerkiksi sairauden tai äitiyden vuoksi.
- 49 Hyväksyä ei sitä vastoin voida sitä, että määräaikaisia sopimuksia voidaan uudistaa kyseessä olevien kulttuurialan laitosten sellaisten työtehtävien suorittamiseksi vakituisesti ja pysyvästi, jotka kuuluvat sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätöiden toimialan tavanomaiseen toimintaan.
- 50 Puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan a alakohdan noudattaminen edellyttää, että konkreettisesti selvitetään, onko perättäiset määräaikaiset työsopimukset tai työsuhteet uudistettu väliaikaisia tarpeita varten.
- 51 Pääasiassa kyseessä olevassa kansallisessa lainsäädännössä ei ole asetettu minkäänlaisia tämän tyyppisiä edellytyksiä poikkeukselle, joka sillä on otettu käyttöön työsopimuksiin yleisesti sovellettavista oikeussäännöistä, joiden tarkoituksena on sanktoida perättäisten määräaikaisten sopimusten väärinkäyttöä.
- 52 Pääasiassa kyseessä olevien perättäisten sopimusten tekemisellä ei myöskään näytä vastatun työnantajan puhtaasti väliaikaisiin tarpeisiin vaan pikemminkin huolehditun sen tavanomaisen ohjelmiston toteuttamistarpeista.
- 53 Vaikka vuosittainen näytösohjelminä voi vaatia tietyn tyyppisten tai ylimääräisten työntekijöiden palkkaamista, unionin tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta ei kuitenkaan käy ilmi, millä tavoin näytökset, joita varten pääasian valittajan sopimukset on tehty, olisivat eronneet muista, ja minkä vuoksi henkilöstötarve olisi niiden osalta ollut vain väliaikainen.

- 54 Lisäksi todettakoon, että niiden määräaikaisten työsopimusten nojalla, joilla valittaja on otettu palvelukseen, on suoritettu samankaltaisia tehtäviä useiden vuosien ajan, eli tällä työsuhteella on ehkä vastattu, ei niinkään väliaikaiseen vaan päinvastoin pysyvään tarpeeseen, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on selvitettävä.
- 55 Talousarvioon liittyviä näkökohtia koskevista väitteistä on neljänneksi todettava, että vaikka tällaiset näkökohdat voivat olla jäsenvaltion sosiaalipoliittisten ratkaisujen perustana ja vaikuttaa niiden toimenpiteiden luonteeseen tai laajuuteen, jotka se haluaa toteuttaa, ne eivät kuitenkaan sellaisinaan ole tällä politiikalla tavoiteltu päämäärä eikä niillä näin ollen voida perustella puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettujen määräaikaisten työsopimusten koskevia väärinkäytöksiä ehkäisevien toimenpiteiden puuttumista (tuomio 26.11.2014, Mascolo ym., C-22/13, C-61/13–C-63/13 ja C-418/13, EU:C:2014:2401, 110 kohta ja määräys 21.9.2016, Popescu, C-614/15, EU:C:2016:726, 63 kohta).
- 56 Viidenneksi mainittakoon siitä, että kansallinen lainsäädäntö, joka sallii perättäisten määräaikaisten työsopimusten uusimisen henkilöstönsä sijaisia varten sellaisten kilpailumenettelyjen tuloksia odotettaessa, jotka on järjestetty työntekijöiden ottamiseksi toistaiseksi voimassa oleviin työsuhteisiin, ei sellaisenaan ole puitesopimuksen vastaista ja voidaan oikeuttaa perustellulla syyllä.
- 57 Tällaisen syyn konkreettisen soveltamisen on kuitenkin oltava kyseisen toiminnan erityispiirteiden ja sen harjoittamisolosuhteiden kannalta arvioituna puitesopimuksen vaatimusten mukaista (ks. vastaavasti tuomio 26.11.2014, Mascolo ym., C-22/13, C-61/13–C-63/13 ja C-418/13, EU:C:2014:2401, 91 ja 99 kohta ja määräys 21.9.2016, Popescu, C-614/15, EU:C:2016:726, 64 kohta).
- 58 Unionin tuomioistuimelle käsiteltävässä asiassa toimitetussa aineistossa ei kuitenkaan ole minkäänlaisia tietoja siitä, oliko pääasian valittajalla ollut mahdollisuus osallistua työnantajansa järjestämiin kilpailumenettelyihin, taikka siitä, oliko tällaisia menettelyjä edes järjestetty.
- 59 Todettakoon lopuksi kansallisessa lainsäädännössä vahvistetusta kiellosta muuntaa sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätiöiden toimialalla määräaikaisten työsopimukset toistaiseksi voimassa olevaksi työsuhteeksi, että puitesopimuksessa ei ole asetettu jäsenvaltioille yleistä velvollisuutta säätää määräaikaisten työsopimusten muuntamisesta toistaiseksi voimassa oleviksi sopimuksiksi. Puitesopimuksen 5 lausekkeen 2 kohdassa jätetään nimittäin lähtökohtaiseksi jäsenvaltioiden tehtäväksi määrittää, millä edellytyksillä määräaikaisten työsopimukset tai -suhteet katsotaan tehdyiksi tai solmituiksi toistaiseksi voimassa oleviksi. Tämän perusteella on katsottava, ettei puitesopimuksessa määrätä siitä, millä edellytyksin määräaikaisten sopimusten voidaan käyttää (ks. vastaavasti tuomio 26.11.2014, Mascolo ym., C-22/13, C-61/13–C-63/13 ja C-418/13, EU:C:2014:2401, 80 kohta ja määräys 11.12.2014, León Medialdea, C-86/14, ei julkaistu, EU:C:2014:2447, 47 kohta).
- 60 On kuitenkin niin, että jotta pääasiassa kyseessä olevan kaltaista kansallista lainsäädäntöä, jossa kielletään sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätiöiden toimialalla perättäisten määräaikaisten työsopimusten muuntaminen toistaiseksi voimassa olevaksi sopimukseksi, voitaisiin pitää puitesopimuksen mukaisena, kyseisen jäsenvaltion sisäiseen oikeusjärjestykseen olisi kuitenkin sisällyttävä tätä toimialaa koskeva jokin muu tehokas toimenpide perättäisten määräaikaisten sopimusten väärinkäytön estämiseksi ja tarvittaessa tällaisen väärinkäytön sanktioimiseksi (ks. analogisesti tuomio 14.9.2016, Martínez Andrés ja Castrejana López, C-184/15 ja C-197/15, EU:C:2016:680, 41 kohta ja tuomio 7.3.2018, Santoro, C-494/16, EU:C:2018:166, 34 kohta).
- 61 Asiassa on riidatonta, että sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätiöiden toimialan työntekijöillä ei ole silloinkaan, kun kyse on väärinkäytöstä, oikeutta siihen, että heidän määräaikaisten työsopimuksensa määriteltäisiin uudelleen toistaiseksi voimassa olevaksi työsuhteeksi, eikä heidän osaltaan ole säädetty muistakaan suojamuodoista, kuten määräaikaisten työsopimusten käyttämismahdollisuuden rajoittamisesta.

- 62 Tämän perusteella voidaan katsoa, ettei Italian oikeusjärjestykseen sisälly sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätiöiden toimialalla minkäänlaisia edellä 60 kohdassa lainatussa oikeuskäytännössä tarkoitettuja tehokkaita toimenpiteitä, joilla sanktioitaisiin määräaikaisten sopimusten väärinkäyttöä, eikä toimialalla työskentelevä henkilöstö voi, toisin kuin 7.3.2018 annetussa tuomiossa Santoro kyseessä olleessa tapauksessa (C-494/16, EU:C:2018:166, 35 ja 36 kohta), vaatia korvauksen myöntämistä kärsimästään vahingosta.
- 63 Säätiöiden johtohenkilöiden korvausvastuun osalta, mihin Italian hallitus on vedonnut tällaisena tehokkaana toimenpiteenä, on muistettava, että kansallinen lainsäädäntö velvoittaa hallintoelimet perimään vastuussa olevilta johtohenkilöiltä takaisin työntekijöille maksetut summat korvauksena palvelukseen ottamista tai työsuhdetta koskevien säännösten rikkomisesta aiheutuneesta vahingosta, mikäli rikkominen on ollut tahallista tai johtuu törkeästä virheestä. Tätä hallintoelimiin kohdistuvaa velvoitetta voidaan pitää vain yhtenä sellaisista toimenpiteistä, joilla on tarkoitus ehkäistä ja sanktioida määräaikaisten työsopimusten väärinkäyttöä, ja ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on selvitettävä, onko tähän korvausvastuuseen vetoaminen luonteeltaan riittävän tehokas ja varoittava keino puitesopimuksen määräysten mukaisesti annettujen oikeussääntöjen täyden tehokkuuden takaamiseksi (ks. vastaavasti tuomio 7.3.2018, Santoro, C-494/16, EU:C:2018:166, 52 ja 53 kohta).
- 64 Todettakoon tämän osalta, että silloin, kun unionin oikeudessa ei säädetä erityisistä seuraamuksista sitä tilannetta varten, että väärinkäyttöä on kaikesta huolimatta todettu, kansallisten viranomaisten tehtävänä on toteuttaa toimenpiteet, joiden on oltava sekä oikeasuhteisia että tämän lisäksi niin tehokkaita ja varoittavia, että niillä voidaan taata puitesopimuksen mukaisesti annettujen oikeussääntöjen täysi tehokkuus (tuomio 26.11.2014, Mascolo ym., C-22/13, C-61/13–C-63/13 ja C-418/13, EU:C:2014:2401, 77 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio, 7.3.2018, Santoro, C-494/16, EU:C:2018:166, 29 kohta).
- 65 Tästä seuraa, että jos perättäisiä määräaikaista työsopimuksia tai -suhteita on käytetty väärin, on voitava soveltaa toimenpidettä, joka tarjoaa työntekijöiden suojalle tehokkuuden ja vastaavuuden vaatimusten mukaiset takeet, jotta väärinkäyttöä näin sanktioitaisiin asianmukaisesti ja unionin oikeuden rikkomisen seuraukset poistettaisiin (ks. vastaavasti tuomio 26.11.2014, Mascolo ym., C-22/13, C-61/13–C-63/13 ja C-418/13, EU:C:2014:2401, 79 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio, 7.3.2018, Santoro, C-494/16, EU:C:2018:166, 31 kohta).
- 66 On siis niin, että jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin joutuu toteamaan, ettei pääasiassa kyseessä olevassa kansallisessa lainsäädännössä ole muuta toimenpidettä, jolla voitaisiin tehokkaasti estää ja sanktioida sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätiöiden henkilöstön osalta mahdollisesti todettavia väärinkäytöksiä, olisi tilanne puitesopimuksen 5 lausekkeen tavoitteiden ja tehokkaan vaikutuksen vastainen.
- 67 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivistä jäsenvaltioille seuraava velvoite saavuttaa siinä säädetty lopputulos sekä SEU 4 artiklan mukainen velvollisuus toteuttaa kaikki yleis- tai erityistoimenpiteet, jotka ovat aiheellisia tämän velvoitteen täyttämisen varmistamiseksi, sitovat kaikkia jäsenvaltioiden viranomaisia, myös tuomioistuimia niiden toimivallan rajoissa (tuomio 14.9.2016, Martínez Andrés ja Castrejana López, C-184/15 ja C-197/15, EU:C:2016:680, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 68 Kyseessä olevan jäsenvaltion tuomioistuinten tehtävänä on siis varmistaa puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan noudattaminen valvomalla sitä, että perättäisten määräaikaisten työsopimusten käyttämiseen perustuvasta väärinkäytöksestä kärsineitä työntekijöitä ei saada luopumaan – siinä toivossa, että he voivat jatkaa työskentelyään julkisella sektorilla – vetoamasta kansallisissa viranomaisissa, tuomioistuimet mukaan luettuna, oikeuksiin, jotka perustuvat siihen, että kansallisella säännöstöllä pannaan täytäntöön kaikki puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettut ennalta ehkäisevät toimenpiteet (ks. vastaavasti tuomio 14.9.2016, Martínez Andrés ja Castrejana López, C-184/15 ja C-197/15, EU:C:2016:680, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 69 Silloin, kun perättäisiä määräaikaista työsopimuksia on käytetty väärin, asiaa käsittelevän tuomioistuimen on tulkittava ja sovellettava kansallisen oikeuden merkityksellisiä säännöksiä mahdollisuuksien mukaan siten, että niillä kyetään sanktioimaan kyseistä väärinkäyttöä asianmukaisesti ja poistamaan unionin oikeuden rikkomisen seuraukset (määräys 11.12.2014, León Medialdea, C-86/14, ei julkaistu, EU:C:2014:2447, 56 kohta).
- 70 Koska käsiteltävässä tapauksessa kyseessä olevassa kansallisessa lainsäädännössä on työsopimukseen yleisesti sovellettavia sääntöjä, joilla sanktioidaan perättäisten määräaikaisten työsopimusten väärinkäyttöä säätämällä määräaikaisen työsopimuksen automaattisesta uudelleen määrittelystä toistaiseksi voimassa olevaksi sopimukseksi työsuhteen jatkuessa yli tietyn määräpäivän, tämän säännön soveltamista voitaisiin näin pitää puitesopimuksen 5 lausekkeessa tarkoitettuna ehkäisevänä toimenpiteenä.
- 71 Kuten komissio on todennut, koska pääasiassa kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö ei missään tapauksessa salli määräaikaisten työsopimusten muuntamista toistaiseksi voimassa olevaksi sopimukseksi sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätiöiden toimialalla, sillä voidaan katsoa syrjittävän alan määräaikaista työntekijöitä suhteessa muiden alojen määräaikaisiin työntekijöihin, koska viimeksi mainituista voi tulla sen jälkeen, kun heidän työsopimuksensa on määräaikaisten sopimusten tekemistä koskevien oikeussääntöjen rikkomisen vuoksi määriteltä uudelleen, puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla vakituisiin työntekijöihin rinnastettavia työntekijöitä.
- 72 Esitettyyn kysymykseen on edellä todetun perusteella vastattava, että puitesopimuksen 5 lauseketta on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka nojalla työsuhteita yleisesti säänteleviä oikeussääntöjä, joilla sanktioidaan perättäisten määräaikaisten työsopimusten väärinkäyttöä siten, että määräaikainen sopimus määrittellään automaattisesti uudelleen toistaiseksi voimassa olevaksi sopimukseksi työsuhteen jatkuessa yli tietyn määräpäivän, ei sovelleta sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätiöiden toimialalla, kun kansallisessa oikeusjärjestyksessä ei ole mitään muuta tehokasta toimenpidettä, jolla sanktioitaisiin alalla todettuja väärinkäytöksiä.

Oikeudenkäyntikulut

- 73 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kymmenes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta 28.6.1999 annetun neuvoston direktiivin 1999/70/EY liitteenä olevan 18.3.1999 tehdyn määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen 5 lauseketta on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka nojalla työsuhteita yleisesti säänteleviä oikeussääntöjä, joilla sanktioidaan perättäisten määräaikaisten työsopimusten väärinkäyttöä siten, että määräaikainen sopimus määrittellään automaattisesti uudelleen toistaiseksi voimassa olevaksi sopimukseksi työsuhteen jatkuessa yli tietyn määräpäivän, ei sovelleta sinfoniaorkesteri- ja oopperasäätiöiden toimialalla, kun kansallisessa oikeusjärjestyksessä ei ole mitään muuta tehokasta toimenpidettä, jolla sanktioitaisiin alalla todettuja väärinkäytöksiä.

Allekirjoitukset